

Славінська Ю. О.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Науковий керівник

канд. пед. наук, доцент **Бабій І.В.**

МОВЛЕННЕВЕ ЗРОСТАННЯ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

В умовах модернізації освітньої системи в Україні посилена увага приділяється розробленню інноваційних інтегративних педагогічних технологій навчання дітей з психофізичними особливостями. Значну частину серед них складають діти із затримкою психічного розвитку (ЗПР).

Концептуально-змістові засади навчання дітей із ЗПР визначено в Державному стандарті спеціальної освіти, де окреслюються основні освітні компетенції, серед яких мовна компетентність визнана основоположною. Формування мовної компетентності у школярів із ЗПР передбачає, перш за все, розвиток мовлення, оскільки через мовлення трансформується логіка мислення дитини, визначається успішність когнітивного та емоційного розвитку (Л. Вавіна, Т. Власова, Т. Вісковатова, А. Колупаєва, В. Лубовський, Т. Сак, Є. Соботович, В. Тарасун, С. Шевченко, М. Шеремет та ін.).

Водночас, у практиці роботи шкіл (класів) інтенсивної педагогічної корекції, де навчаються діти із ЗПР, бракує педагогічних технологій, які були б розроблені на інтегративній основі та враховували сучасні компетентнісні підходи до розвитку зв'язного мовлення як основи навчальної діяльності учня з недостатністю пізнавальної сфери.

Особливості мовленнєвого розвитку дітей із ЗПР дослідниками вивчалися різноаспектно: на особливості граматичної структури вказували Є. Соботович (1984), Р. Трігер (1987), Г. Рахмакова (1987); недостатність мовленнєвої активності, парціальність порушень, збідненість та недиференційованість словникового запасу відмічали О. Слепович (1987), С. Шевченко (1983, 1994), В. Тарасун (1998); фонематичну недорозвиненість при зниженні пізнавальної діяльності вивчали С. Карнова (1974), Р. Трігер (1981), А. Колупаєва (1995). Розвитку комунікативних навичок та творчого зв'язного мовлення дошкільників присвячено дослідження І. Марченко (2001), Л. Савчук (2006).

Втім, певна фрагментарність, вікові обмеження та суперечливість висновків в багатьох дослідженнях актуалізує необхідність експериментального вивчення особливостей зв'язного мовлення молодших школярів із ЗПР.

Багатоаспектність і складність проблеми розвитку зв'язного мовлення, стилістичних умінь молодших школярів відмічали вчені-лінгвісти, методисти, психологи (Б. Ананьєв, А. Богуш, Л. Божович, Л. Венгер, Л. Виготський, М. Жинкін, О. Запорожець, І. Зимня, Д. Ельконін, О. Леонтьєв, Л. Мацько та ін.). При цьому в окремих наукових працях зазначається, що наочно-образним засобом впливу, який вмотивовує навчальну діяльність учня і виступає одним із стрижневих складових роботи з розвитку зв'язного мовлення є образотворче мистецтво.

Позитивний коригуючий вплив образотворчого мистецтва на пізнавальну діяльність дітей з інтелектуальною недостатністю досліджувалися

Т. Головіною, К. Гордієнко, О. Грабовським, І. Дмитрієвою, Г. Дульневим, Г. Плешканівською та ін.

Формування та розвиток зв'язного мовлення у дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями переважно здійснюється шляхом складання оповідань за картиною та серією картин, але не знайшли достатнього практичного розвитку завдання творчого спрямування. Образотворчі засоби спонукають уникати неадекватні способи спілкування, застосовувати мовленнєві еталони. Тому виникає потреба своєчасного й ефективного коригування зв'язного мовлення, використовуючи засоби образотворчого мистецтва.

Аналіз психолого-педагогічної літератури, державних документів, спостереження за навчально-виховною роботою молодших школярів із ЗПР, власний досвід педагогічної діяльності засвідчує, засоби образотворчого мистецтва в сучасній практиці не є дієвим інструментарієм підвищення успішності при проведенні означеної роботи. Проблема розвитку зв'язного мовлення засобами образотворчого мистецтва недостатньо вивчена і розроблена і потребує глибокого науково-експериментального вивчення саме у початковий період навчання.

Література:

1. Кашуба Л.В. Образотворче мистецтво як засіб розвитку зв'язного мовлення дітей з психофізичними порушеннями / Л. В. Кашуба // Сучасні проблеми організації роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 лютого 2009 р.: [зб. наук. праць / відп. ред. В. І. Співак]. – Сер. соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Вип. 11. – С. 171-178.